

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

FÖRENKLING AF REDOVISNINGSVÄSENDET VID MARINEN

OCH DÄRMED SAMMANHÄNGANDE FRÅGOR

AFGIFVET AF

ENLIGT NÅDIGT BREF DEN 4 JULI 1910

TILLKALLADE SAKKUNNIGE.

I

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Sjöförsvarsdepartementet.

Enligt nådigt bref den 4 sistlidne juli har Herr Statsrådet hos Kungl. Maj:t erinrat, hurusom en tid tillbaka vid upprepade tillfällen framstått behovet af en förändring af marinens räkenskapsväsende därhän, att större enkelhet och öfverskådlighet vunnes, på det den ekonomiska ställningen inom förvaltningens skilda områden ständigt måtte kunna överblickas och kontrolleras samt erforderliga uppgifter för förvaltningsåtgärdernas planläggning utan tidsutdräkt erhållas. Senast innevarande år hade ett påtagligt bevis för behöfligheten af en dylik åtgärd framträdt genom upptäckten af den betydande öfverbetalning på anslaget till flottans öfningar, som blifvit af marinförvaltningen anmäld genom skrifvelse den 30 sistlidne mars. Af den utredning af denna fråga, som verkstälts af chefen för marininstaben och inspektören af flottans öfningar till sjöss, hade det syntts Herr Statsrådet som om just bristen på tillförlitliga uppgifter om ifrågavarande anslags ställning jämte saknaden af erforderliga, på den senaste tidens erfarenhet grundade siffror för öfningskostnadernas beräknande varit de väsentliga orsakerna till felaktigheterna i de till sjöförsvarsdepartementet inkommande uppgifter och beräkningar, på hvilka öfningsprogrammen måst grundas. Äfvenså syntes nyssnämnda utredning hafva gifvit vid handen, att under nuvarande förhållanden svårigheter lätt kunde uppstå för ett tillbörligt kontrollerande af att ifrågakommande utgifter fördelades på de anslag, dit de rätteligen hörde.

Herr Statsrådet framhöll vidare, hurusom det syntes ligga i öppen dag, att en af de viktigare förutsättningarna för att de medel, som anvisades för sjöförsvaret, skulle kunna så tillvaratagas, att största möjliga valuta för

dem erhöles, utgjordes af att marinens räkenskaps- och kontrollväsende uppfyllde alla de fordringar, som därpå rinligen kunde uppställas. Det vore alltså ett statsintresse af stor betydighet, som Herr Statsrådet härvidlag ansåge böra tillgodoses. Herr Statsrådet har tillika erinrat därom att Kungl. Maj:t den 26 september 1902 uppdragit åt vissa kommitterade att afgifva yttrande om de ändringar i då gällande bestämmelser rörande bokföringen i statskontoret, hvilka kunde anses påkallade, äfvensom framställa förslag om sådana ändringar i de särskilda ämbetsverkens bokföring, som kunde för-anledas af en föreslagen ändrad eller utvidgad bokföring i statskontoret. Det på grund af detta uppdrag pågående arbetet, i hvad detsamma anginge de särskilda ämbetsverkens bokföring, hade ännu icke hunnit utsträckas till marinförvaltningen, men utsikt förefunnes, att bokföringen inom detta ämbetsverk kunde under den närmaste framtiden blifva föremål för nämnda kommitterades verksamhet, hvarigenom sålunda möjlighet inom kort skulle kunna beredas för läggandet af den grund, på hvilken en revision af marinens räkenskaps- och kontrollväsende i öfrigt gifvetvis måste hvila.

I anledning af hvad sålunda anförts har Kungl. Maj:t bemyndigat Herr Statsrådet att tillkalla tre sakkunnige, hvaraf en ordförande, för att inom departementet biträda med utredning rörande förenkling af marinens redovisningsväsende, i hvad det berör räkenskaperna såväl ombord som i land å flottans stationer samt å kustpositionerna och vid kustartilleriregementena jämte därmed sammanhängande frågor, och därvid jämväl undersöka, hvilka ändringar i gällande bestämmelser angående fördelningen af öfningskostnaderna mellan de särskilda anslagen för öfning af marinens stam och beväring kunna vara önskvärda i syfte att åstadkomma en förenkling af räkenskapsarbetet, samt att därefter inkomma med det förslag, hvartill berörda utredning må gifva anledning. Härvid borde de sakkunnige ställa sig till efterrättelse de direktiv, som förut nämnda den 26 september 1902 tillsatta kommitterade med hänsyn till det dem lämnade uppdrag ansåge böra uppställas för de sakkunniges arbete.

På grund af detta nådiga bemyndigande har Herr Statsrådet uppdragit åt undertecknad Tenow i egenskap af ordförande samt undertecknade Schneider och Näsman att i förenämnda arbete deltaga.

De sakkunnige sammanträdde första gången inför Herr Statsrådet den 18 sistlidne juli och har arbetet sedan dess oafbrutet fortgått. Från och med den 2 augusti har marinintendenten af 2:a graden vid flottan G. Lundén stått till de sakkunniges förfogande för att biträda dem vid arbetets utförande.

Detta har nu fortskridit så, att de sakkunnige kunnat uppdraga grundlinierna för de reformer inom räkenskapsväsendet, som af dem anses önskvärda. Dessa reformer komma emellertid att såsom en förberedande åtgärd kräva en del förändringar inom vissa af de under riksstatens femte hufvudtitel uppförda anslagen, och då dessa förändringar icke kunna genomföras annat än med Riksdagens medverkan, hafva de sakkunnige funnit sig böra för tids vinnande redan nu till Herr Statsrådet öfverlämna betänkande och förslag i sådant hänseende.

I sammanhang härmed framlägga de sakkunnige utredning och förslag angående fördelningen af öfningskostnaderna mellan de särskilda anslagen för öfning af flottans stam och beväring, på det att, därest detta förslag vinner afseende, nya bestämmelser därutinnan må hinna utfärdas för de öfningar, som komma att äga rum år 1912.

Stockholm den 15 november 1910.

CHR. L. TENOW.

J. SCHNEIDLER.

REINH. NÄSMAN.

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG.

I

Inledning.

Vid den undersökning, som de sakkunnige verkställt beträffande nuvarande redovisningssystem vid marinen, hafva de funnit, att en af de väsentliga anledningarna till anmärkta olägenheter är att söka i det sätt, hvarpå kostnaderna för fartygsexpeditionerna nu redovisas.

Till följd däraf att fartygsräkenskaperna icke aflämnas förr än efter slutad expedition och då i en form, som nödvändiggör en ingående bearbetning, har den verkliga ställningen å de under riksstatens femte hufvudtitel uppförda anslag, som beröras af sagda räkenskaper, icke kunnat komma till synes förr än långt efter den tid, då en fullständig kännedom därom varit för vederbörande myndigheter erforderlig.

Vid upprättandet af gällande formulär för fartygsräkenskaperna har man nämligen icke tagit någon hänsyn till de å riksstaten uppförda anslag, som skola drabbas af utgifterna, hvilket i sin ordning medfört nödvändigheten att vid stationerna verkställa fördelning af kostnaderna för hvarje särskild sjöexpedition mellan samtliga de anslag, som däraf beröras. Nämnda fördelning äfvensom den granskning af fartygsredogörelserna, som föregått densamma, hafva visat sig utomordentligt tidsödande, och då därtill kommer, att de bestämmelser, som äro gällande för fördelningen mellan de särskilda anslagen af de ifrågavarande kostnaderna, i vissa fall äro synnerligen komplicerade, har räkenskapsmaterialets bearbetande vid stationerna till ytterlighet förlångsammats och till följd däraf en stor osäkerhet varit hos de centrala myndigheterna rådande i fråga om anslagens verkliga ställning.

Svårigheterna att medhinna detta arbete hafva efter hand vuxit därhän, att det inträffat att detsamma först under andra året efter det, då fartygens expeditioner afslutats, förelegat färdigt.

De af marinförvaltningen årligen lämnade uppgifterna å för det löpande året disponibla medel, på hvilka rustningsorderna skolat grundas, ha därför blifvit allt för otillförlitliga för att kunna fylla sitt ändamål.

De förhållanden, som de sakkunnige sålunda i allmänna ordalag karakteriserat, fingo en bjärt belysning, då marinförvaltningen uti underdånig skrifvelse den 30 sistlidne mars inkom med uppgift å de för flottans öfningar under innevarande år tillgängliga medlen.

Reservationsanslaget till flottans öfningar är för år 1910 i riksstaten uppfördt med ett belopp af 1,800,000 kronor. Marinförvaltningen beräknade emellertid, att den för året disponibla tillgången å nämnda anslag endast utgjorde 1,564,805 kronor 87 öre, hvarvid dock vore att bemärka att enligt uppgifter, som ämbetsverket erhållit från vederbörande stationsbefälhafvare, under år 1909 förskottsvis bestridts utgifter för flottans öfningar, hvilka, om 1907 års erfarenhet finge läggas till grund för beräkningen af dessa förskotts' slutliga fördelning, borde ytterligare drabba berörda anslag med omkring 1,100,000 kronor. Om detta belopp fråndrages den, enligt marinförvaltningens nyssnämnda beräkning, vid årets början disponibla delen af anslaget, skulle hafva återstått endast 464,805 kronor 87 öre att användas till flottans öfningar under år 1910.

Icke mindre än 1,335,194 kronor 13 öre voro alltså förbrukade af 1910 års reservationsanslag till flottans öfningar, innan året ännu hunnit ingå. Och detta öfverskridande af ett anslag, som enligt de för budgeten gällande bestämmelser icke må öfverskridas, hade ägt rum utan att bokföringen därom under årets lopp gifvit någon antydan.

En af chefen för marinstaben och inspektören af flottans öfningar till sjöss verkställd utredning i anledning af marinförvaltningens berörda uppgift gaf emellertid vid handen, att öfningsanslaget den 1 januari 1910 sannolikt förfogade öfver en tillgång af i rundt tal 766,000 kronor i stället för de ofvan beräknade 464,805 kronor 87 öre.

Hvarken den ena eller den andra af dessa beräkningar grundar sig emellertid på verkliga räkenskaper, utan på tillgängligt statistiskt material, som icke blifvit räkenskapsmässigt ordnadt.

Det vill synas oemotsägligt, att den centrala förvaltningsmyndighet, som har att slutligen redovisa ett riksstatens anslag, borde kunna för hvarje år direkt i sin hufvudbok uppvisa ett för året anvisadt anslags verkliga ställning, helst såsom i vårt land är fallet de olika anslagens användning är underkastad vissa konstitutionellt gifna bestämmelser. Men sådant räkenskapsväsendet för närvarande är ordnadt inom marinen kommer icke för något år den verkliga ställningen å de anslag, på hvilka kostnaderna för fartygsexpeditioner fördelas, att framgå af marinförvaltningens hufvudbok,

och som följd däraf blir också rikshufvudbokens budgetredovisning i denna del missvisande.

Med det inom marinens redovisningssystem tillämpade förskottsväsendet, till hvilket de sakkunnige få tillfälle att sedermera i detalj återkomma i samband med frågan om räkenskapsförfarandets ordnande i dess helhet, afföras i marinförvaltningens hufvudbok från de respektive anslagen endast de utgifter, som funnits upptagna å från stationerna under året inkomna s. k. kassaredogörelser, oberoende af under hvilket år de i dessa redogörelser förekommande utgifter verkligen bestridts.

Berörda kassaredogörelser innefatta i själfva verket icke någon egentlig kassabokföring, då de icke hänföra sig till de utbetalda beloppen, utan grunda sig i nu ifrågakomna del på s. k. formella anordningar, vidtagna i samband med granskningen, efterhand som de inkomma, af fartygens redogörelser för användningen af de till bestridande af utgifter ombord mottagna förskottsmedel. Men om expeditioner sträcka sig in på ett nytt år eller granskningen af fartygsredogörelserna af en eller annan anledning fördröjes, inträffar det att ett efterföljande års kassaredogörelser och därmed marinförvaltningens hufvudbok och rikshufvudbokens budgetredovisning komma att påverkas af utgifter, som i verkligheten tillhöra ett föregående år. Öfningsanslaget får emellertid icke öfverskridas, och om iföljd af oförutsedda omständigheter eller bristande kännedom om anslagets verkliga ställning detsamma likväl något år kommit att öfverskridas, måste inskränkning ske i följande års öfningar. För bedömande af dessa förhållanden är emellertid den högsta ledningen af marinen, sådant dess räkenskapsväsende nu är ordnadt, hänvisad endast till mer eller mindre tillförlitliga statistiska kalkyler; och till följd af en så beskaffad räkenskapsmetod, som den hittills använda, har det kunnat inträffa att för år 1908 någon brist i anslaget till flottans öfningar icke varit synlig i räkenskaperna, utan tvärtom i nämnda års rikshufvudbok balanserats en tillgång å anslaget af 30,012 kronor 82 öre, under det att, enligt nyss åberopade utredning af chefen för marinstaben och inspektören af flottans öfningar till sjöss, en brist af omkring 698,000 kronor förefunnits, hvilken brist emellertid i räkenskaperna ingår bland »förskott mot ersättning»: alltså såsom en tillgång. Och enligt 1909 års nu afslutade rikshufvudbok, i denna del grundad å marinförvaltningens hufvudbok, utvisar bemälda anslag vid 1909 års utgång en behållning af 8,041 kronor 70 öre, under det att, enligt hvad nyss är omförmäldt, en högst betydande brist förefunnits å detsamma.

Intet torde tydligare än nu i korthet antydda förhållanden gifva vid

handen, att hela det räkenskapssystem, som är gällande för marinen, är i behof af en grundlig omläggning för att motsvara berättigade kraf på snabbhet och tillförlitlighet i uppgifter samt öfverskådlighet och träffsäkerhet i räkenskapstekniken.

De sakkunnige hafva därför under sitt arbete syftat till att ernå en sådan anordning af marinens räkenskaps- och redovisningsväsende, att all bokföring komme att ske per kassa och icke såsom nu per anordningsbeslut, samt att räkenskapsmaterialet komme att redan i primärräkenskaperna tillrättaläggas med hänsyn till riksstatsanslag och räkenskapstitlar. Tillika skulle ett system med månatliga avslutningar af primärräkenskaperna genomföras och en central bokföring anordnas på grundvalen af månatliga kassarapporter. Härigenom skulle oförtöfvadt efter hvarje månads slut sammandrag öfver samtliga inkomna månadsrapporter kunna först vid stationerna och därefter i marinförvaltningen verkställas och anslagens verkliga ställning kunna meddelas såväl chefen för sjöförsvarsdepartementet som den för hela statsverket anordnade centrala bokföringen å statskontorets riksbokslutsbyrå.

Dessa principer för räkenskapsreformen stå i full öfverensstämmelse med de direktiv, som ligga till grund för arbetet inom den kommitté, hvilken, enligt hvad förut är omförmäldt, den 26 september 1902 erhöll nådigt uppdrag att framställa förslag om sådana ändringar i de särskilda ämbetsverkens bokföring, som kunde föranledas af en föreslagen ändrad eller utvidgad bokföring i statskontoret.

För att emellertid utgifternas definitiva afförande under de särskilda riksstatsanslagen skall kunna, med upphäfvande af det nu brukliga oviga förskotts-förfarandet, åvägabringas redan i primärräkenskaperna, erfordras emellertid enkla och påtagliga bestämmelser i fråga om anslagens användning samt ett nedbringande i möjligaste mån af räkenskapstitlarnas antal.

Detta betingar i sin ordning vissa omflyttningar mellan de särskilda anslagen under riksstatens femte hufvudtitel, och då det synes vara af vikt att dessa omflyttningar vidtagas så tidigt, att de föreligga redan i riksstaten för det första år, då det nya räkenskapssystemet kan vinna tillämpning, tillåta sig de sakkunnige att redan nu därom göra framställning, på det att denna reglering må kunna företagas vid 1911 års riksdag i den riksstat, som fastställs för år 1912.

Naturaunderhåll.

Kostnaderna för naturaunderhåll vid flottan bestridas för närvarande från två olika förslagsanslag, nämligen för stammen från anslaget till »naturaunderhåll åt personal vid flottan» och för de värnpliktige från anslaget till »sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför». I räkenskaperna särskiljas de naturaunderhållsutgifter, som bestridas från det förstnämnda anslaget, under följande af marinförvaltningen bestämda räkenskapstitlar, nämligen »portion till underofficerare», »portion till sjömanskåren», »portion till skeppsgossekåren», »portion under sjöexpeditioner», »vattenavgifter för naturaunderhållet» samt »skötsel af kok- och matinrättningar». De utgifter, som för enahanda ändamål bestridas från anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar m. m., särskiljas däremot icke i räkenskaperna från öfriga å detta anslag afförda utgifter.

Det vill synas som om någon principiell skillnad icke skulle förefinnas mellan utgifterna för sjöbeväringens naturaunderhåll och för naturaunderhållet åt öfrig personal vid flottan. Provianteringen sker för båda kategorierna af personalen på en gång, utspisningen sker samtidigt och efter samma spisordning, och hufvudvikten torde i redovisningshänseende ligga på kostnaden i dess helhet. Den nyss angifna omständigheten att de utgifter för naturaunderhåll, som bestridas från anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar, icke genom särskilda räkenskapstitlar skiljas från öfriga därifrån bestridda utgifter, under det att anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan är fördeladt i särskilda undertitlar, synes också i viss mån antyda, att denna fördelning af kostnaderna för naturaunderhållet vid flottan saknar principiell betydelse. Däremot medför det nyss uppmärksammade förhållandet utan tvifvel den olägenheten, att man icke utan en tidsödande utredning kan af räkenskaperna direkt inhämta, hvilka kostnader naturaunderhållet vid flottan på det hela åsamkar statsverket.

Denna fördelning på två anslag af utgifter, hvilka principiellt äro af samma natur och ur statistisk synpunkt snarare böra samfällt behandlas, medför emellertid afsevärd tidsutdräkt. Särskildt är detta förhållandet med

fartygsräkenskaperna, där fördelningen måste grundas på antalet för hvardera kategorien, stam och beväring, under expeditionen utspisade portioner, i det att den samfällda portionskostnaden uppdelas på de båda anslagen efter förhållandet mellan å ena sidan antalet utspisade portioner till stammen och å andra sidan antalet utspisade portioner till beväringen. Äfven hvad stationerna beträffar medför ifrågavarande uppdelning ett om icke särskildt tidsödande, så dock onödigt arbete. Vid dessa sker nämligen månadsvis omföring af kostnaden för till beväringmäns utspisade portioner från beväringens anslaget till naturaunderhållsanslaget, och grundar sig i detta fall portionskostnaden på det för året fastställda medelpriset per portion. Då till nu berörda förhållanden kommer, att särskildt i fråga om portionskostnaderna ombord understundom ovisshet yppat sig, huru kostnaderna rätteligen böra fördelas anslagen emellan, vill det synas de sakkunnige som om all anledning saknades att vidare uppehålla denna dualism.

I det betänkande och förslag till omorganisation af flottans sjömanskår, som den 5 oktober 1908 afgifvits af därtill utsedda sakkunnige, anfördes också, att den del af anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar m. m., som motsvarade kostnaden för de värnpliktiges naturaunderhåll, borde öfverföras till anslaget för naturaunderhåll åt stammen, så att allt naturaunderhåll för flottans personal, stam- och värnpliktige, komme att bestridas af ett och samma anslag. Någon olägenhet torde ej kunna uppkomma af en sådan öfverföring, enär båda de anslag, hvarifrån naturaunderhållet för närvarande utgår, äro förslagsanslag.

På grund af hvad sålunda anförts och speciellt af hänsyn till den förenkling, som i räkenskapshänsende skulle vinnas, hemställa de sakkunnige,

att det nuvarande förslagsanslaget till »naturaunderhåll åt personal vid flottan» ökas med ett belopp, motsvarande den beräknade kostnaden för sjöbeväringens naturaunderhåll, och att därefter samtliga kostnader för naturaunderhåll vid flottan anvisas att utgå från det sålunda förhöjda anslaget, under det att förslagsanslaget till »sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför» minskas med det belopp, som vid detta anslags bestämmande ansetts motsvara kostnaderna för sjöbeväringens naturaunderhåll.

I fråga om storleken af det belopp, som sålunda skulle tillföras anslaget till naturaunderhåll, få de sakkunnige erinra därom, att enligt marinförvaltningens ämbetsutlåtande den 29 november 1907, hvilket finnes åberopadt

i 1908 års statsverksproposition och ligger till grund för beräkningen af det belopp, hvarmed anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar m. m. för närvarande är i riksstaten upptaget, har portionskostnaden för sjöbeväringen beräknats till 386,750 kronor. Detta belopp skulle alltså tillföras det för stammens naturaunderhåll för år 1911 uppförda anslaget 1,191,460 kronor, hvarigenom förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan — därest icke af anledningar, hvilkas undersökning ligger utanför de sakkunniges uppdrag, detta anslag bör annorlunda beräknas — skulle komma att uppgå till 1,578,210 kronor.

Jämväl vid kustartilleriet bestridas för närvarande kostnaderna för naturaunderhållet från tvenne särskilda förslagsanslag, nämligen för stammanskapet från anslaget till »naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap» och för beväringen från anslaget till »kustartilleribeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför». Något behof att — på sätt, enligt hvad ofvan är omförmäldt, äger rum med anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan — sönderdela anslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap i särskilda räkenskapstitlar har icke yppat sig, att döma däraf att sådana räkenskapstitlar icke finnas fastställda af marinförvaltningen.

Vid fördelningen anslagen emellan af kostnaderna för naturaunderhållet följas beträffande själfva portionskostnaderna samma grunder som vid flottan, d. v. s. efter antalet utspisade portioner, men beträffande öfriga kostnader såsom för vatten, uppeldning, servis o. d. synas skilda principer vara rådande vid de olika kustartilleriregementena.

Vid Vaxholms regemente afföras dylika gemensamma kostnader å en af regementschefen anbefalld undertitel under naturaunderhållsanslaget och fördelas vid årets slut genom omföring mellan detta anslag och anslaget till kustartilleribeväringens vapenöfningar m. m. efter antalet under året till hvar och en af de båda manskapskategorierna utspisade portioner. Vid Karlskrona regemente synes däremot beväringensanslaget endast påföras själfva portionskostnaderna.

För åstadkommande af önskvärd likformighet i afseende å räkenskapsbehandlingen såväl vid de båda kustartilleriregementena som inom marinen i öfrigt samt för undanröjande af olägenheterna med kostnadsfördelningen och de däraf betingade omföringarna, vilja de sakkunnige, i öfverensstämmelse med hvad här ofvan blifvit föreslaget beträffande flottan, hemställa att kostnaderna för naturaunderhåll åt kustartilleriets såväl stam som beväring måtte bestridas af ett och samma anslag.

Därvid skulle möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke kustartilleriets naturaunderhållskostnader kunde bestridas från samma anslag, som motsvarande kostnader vid flottan. Ehuru detta otvifvelaktigt skulle leda till en viss förenkling, men möjligen ur principiell och statistisk synpunkt kunde möta betänkligheter, hafva de sakkunnige icke velat ifrågasätta en sådan sammanslagning.

De sakkunnige hemställa alltså,

att det nuvarande förslagsanslaget till »naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap» ökas med ett belopp, motsvarande den beräknade kostnaden för kustartilleribeväringens naturaunderhåll och att därefter samtliga kostnader för naturaunderhåll vid kustartilleriet anvisas att utgå från det sålunda förhöjda anslaget, under det att förslagsanslaget till »kustartilleribeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför» minskas med det belopp, som vid detta anslags bestämmande ansetts motsvara kostnaderna för kustartilleribeväringens naturaunderhåll.

I fråga därefter om det belopp, som sålunda bör tillföras det nuvarande anslaget till »naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap», hafva kostnaderna för beväringens naturaunderhåll i den skrifvelse, som låg till grund för 1908 års statsverksproposition i berörda del, af chefen för kustartilleriet beräknats till 227,650 kronor, med hvilket belopp dessa kostnader ingå i det för åren 1909—1911 å riksstaten uppförda anslaget till kustartilleribeväringens vapenöfningar.

Om detta belopp, 227,650 kronor, tillföres det nuvarande anslaget till stammens naturaunderhåll, 258,318 kronor, skulle det för kustartilleriet i dess helhet afsedda naturaunderhållsanslaget — under förutsättning äfven i detta fall att detsamma icke af anledningar, hvilkas undersökning det icke tillkommer de sakkunnige att verkställa, bör annorlunda beräknas — komma att uppgå till 485,968 kronor.

Repetitionsöfningar för reservofficerare.

De sakkunnige anse sig jämväl böra hemställa om en uppdelning af nuvarande anslaget »repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan» på anslaget till »aflöning för flottans kårer och stater» och anslaget till »flottans öfningar».

Före år 1900 utgick kostnaden för aflöning till reservofficer vid flottan, som genomgick repetitionskurs, af anslaget till »aflöning för flottans kårer och stater» under titel »repetitionskurser för reservofficerare». Dessa voro då skyldiga att genomgå två repetitionskurser, hvardera om två månaders varaktighet, hvilka båda voro förlagda i land; aflöningen var under dessa repetitionskurser densamma som för reservofficersaspirant.

I 1899 års statsverksproposition föreslogs att repetitionsöfningarna för reservofficerare skulle utsträckas till 6 månader samt förläggas dels i land, dels ombord. Dessa öfningar skulle antingen kunna förläggas till två särskilda tidpunkter samt omfatta hvardera gången 3 månader eller ock kunna fullgöras på en gång under högst 6 månader. I samband härmed föreslogs, att reservofficer, som genomgick repetitionsöfning, skulle åtnjuta samma aflöningsförmåner som officer vid stammen af motsvarande grad.

Då de personer, hvilka ingått såsom reservofficerare under de äldre bestämmelserna, icke utan frivilligt åtagande ansågos vara pliktiga att underkasta sig den föreslagna ökade tjänstgöringsskyldigheten, kunde det ej med visshet beräknas, huru många reservunderlöjtnanter, som under de närmaste åren skulle komma att deltaga i de utsträckta repetitionsöfningarna. Med afseende härå syntes det lämpligast att anslaget för flottans kårer och stater minskades med det för reservofficerares repetitionskurser förut afsedda beloppet och att i stället ett särskildt anslag med reservationsanslags natur uppfördes till repetitionsöfningar för reservofficerare.

Detta anslag var afsedt att bestrida alla utgifter för reservofficerares aflöningsförmåner under genomgående af repetitionsöfning, nämligen lön, dagaflöning i land och ombord (d. v. s. dagaflöning och sjötillägg), dietpenningar och inkvarteringsersättning.

En omständighet, som vid denna tidpunkt jämväl torde bidragit till svårigheten att inränga kostnaden för reservofficerares repetitionsöfning under öfriga anslag, var säkerligen äfven, att dagaflöning då utgick af anslaget till aflöning för flottans kårer och stater endast under tjänstgöring i land, under det samma aflöning, jämte förhöjning i densamma under tjänstgöring ombord, utgick af anslaget till flottans öfningar — en svårighet som emellertid icke numera förefinnes.

Ej heller äger det skäl, som i nämnda statsverksproposition anfördes för uppförandet af ett särskildt reservationsanslag för reservofficerares repetitionsöfningar, numera någon giltighet. Det angafs ju också att särskildt gälla de närmaste åren, under hvilka repetitionsöfningar af olika varaktighet förekommo. Denna öfvergångsperiod är nu förbi och full stadga vunnen,

i det att enligt gällande bestämmelser en repetitionsöfning om högst 6 månaders varaktighet skall genomgås under sjätte året efter utnämningen till reservunderlöjtnant. Något behof att bestrida kostnaderna för nämnda repetitionsöfningar från ett särskildt reservationsanslag föreligger sålunda icke vidare.

Å andra sidan medför denna anordning en hel del arbete och onödig komplikation i räkenskapsföringen. Så snart en reservofficer förekommer på en aflöningslista, skall dennes aflöning särskildt utdragas för att afföras å det nämnda reservationsanslaget. Framför allt i räkenskaperna från fartyg, där eljest nästan undantagslöst alla sjötillägg och dietpenningar afföras å anslaget till flottans öfningar, är det högst olägligt att behöfva utdraga de till reservofficerare utgående beloppen för att påföra dem det särskilda reservationsanslaget.

För undanröjande af dessa olägenheter hemställa de sakkunnige,

att det nuvarande anslaget till »repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan» måtte ur riksstaten utgå samt att landaflöningen för reservofficerare, liksom för öfrig personal, må anvisas att utgå af anslaget till »aflöning för flottans kårer och stater» samt sjöaflöning och dietpenningar af anslaget till »flottans öfningar».

Beträffande frågan om det sätt, hvarpå det nu befintliga anslaget till repetitionsöfningar för reservofficerare bör fördelas på de båda ofvan nämnda anslagen, ligger denna visserligen icke direkt inom ramen för det de sakkunnige lämnade uppdrag, men de sakkunnige hafva likväl ansett sig icke böra underlåta att jämväl härutinnan lämna den utredning, som de ansett för frågans bedömande i dess helhet erforderlig.

I 1899 års statsverksproposition beräknades kostnaden för två repetitionsöfningar om 3 månader vardera eller en sådan öfning om 6 månaders varaktighet för 10 reservofficerare till 11,900 kronor, till hvilket belopp anslaget äfven af riksdagen fastställdes.

Denna beräkning var uppgjord enligt följande grunder:

lön för 3 mån. à kr. 50	kr. 150: —
dagaflöning: 1 mån. i land à kr. 60	» 60: —
» 2 » ombord à » 90	» 180: —
dietpenningar: 2 » » à » 90	» 180: —
inkvarteringsersättning: 1 mån. i land à kr. 25	» 25: —
	<hr/>
	Summa kr. 595: —

Utgör för 10 reservofficerare i 6 månader 11,900 kronor.

Från och med 1901 höjdes antalet reservofficersaspiranter från 10 till 20, utan att någon höjning ifrågasattes i anslaget för repetitionsöfningar. Uti förslaget om höjning af antalet reservofficersaspiranter anfördes emellertid, att ökningen borde kunna inskränkas till 5 och hela antalet sålunda blifva 15 om året, sedan den samtidigt föreslagna ökningen af stammens officerare blifvit genomförd.

I samband med den förhöjning af aflöningsförmåner, som genomfördes vid 1902 års riksdag, höjdes anslaget med 3,000 kronor för att bereda reservofficerare liknande förhöjning i aflöningsförmåner, som föreslogs komma stammens officerare till del. Härvid anfördes att höjningen borde varit större, men syntes särskildt med hänsyn till anslagets natur af reservationsanslag kunna för år 1903 begränsas till 3,000 kronor. Såsom af nedanstående beräkning framgår, borde höjningen hafva uppgått till 4,000 kronor och anslaget i sin helhet sålunda till 15,900 i stället för 14,900 kronor, hvilket är det belopp, hvartill anslaget då fastställdes och med hvilket det fortfarande utgår.

Anslagets höjning torde hafva beräknats på följande sätt:

höjning i lön à kr. 10 för 3 mån.	kr. 30: —
» i dagaflöning 1 mån. i land à kr. 30	» 30: —
» i » » 2 » ombord à » 45	» 90: —
inkvarteringsersättning i 2 mån. à kr. 25	» 50: —
	<hr/>
	Summa kr. 200: —

Utgör för 10 reservofficerare i 6 mån. 4,000 kronor.

Då anslaget för reservofficerares repetitionsöfningar från början var beräknadt för samma antal som antalet reservofficersaspiranter, men gifvetvis någon afgang städse äger rum under den tid, som förflyter mellan aspirantutbildningen och tiden för repetitionsöfningen, uppstod besparingar på anslaget. Dessa hade till år 1909 vuxit därhän, att Kungl. Maj:t, enligt nådigt bref den 24 september 1909, fann återleverering till statsverket af 20,000 kronor kunna äga rum. Från och med 1908, då deltagarna i de större årskurserna började komma i tur att genomgå repetitionsöfning, har antalet reservofficerare, som genomgått sådan öfning, utgjort resp. 7, 10 och 16 för åren 1908, 1909 och 1910, under det medeltalet för åren 1901—1907 beträffande motsvarande öfning var 7,8 allt inberäknadt äfven vid kustartilleriet utbildade reservofficerare. Oaktadt sålunda en inleverering af reserverade medel kunnat göras, kan däraf icke dragas den slutsatsen, att anslaget är större än hvad för ändamålet kräfves. Å andra sidan synes,

utom hvad kustartilleriet beträffar, ej heller någon ökning behöfva ifrågakomma i annan mån än att de 1,000 kronor böra påföras, hvarmed anslaget bort ökas redan år 1903 för att öfverensstämma med den uppgjorda beräkningen.

Anslaget till repetitionsöfningar för reservofficerare bör, enligt de sakkunniges mening, uppdelas mellan anslaget till aflöning för flottans kårer och stater och anslaget till flottans öfningar enligt nedanstående beräkning.

Aflöningsform	Belopp	Förslag till beloppets uppdelning å anslaget till			
		aflöning för flottans kårer och stater.	flottans öfningar.		
Lön för 3 mån. å kr. 60	180	—	180	—	—
Dagaflöning: 1 mån. i land å kr. 90	90	—	90	—	—
» 2 » ombord å » 135	270	—	180	—	90
Dietpenningar: 2 » » å » 90	180	—	—	—	180
Inkvarteringsersättning: 3 mån. å kr. 25	75	—	75	—	—
Summa kronor	795	—	525	—	270
Utgör för 10 reservofficerare under 6 månader kr.	15,900	—	10,500	—	5,400

Den del af anslaget, som enligt de sakkunniges förslag skulle öfverföras till anslaget »aflöning för flottans kårer och stater», 10,500 kronor, komme att förändra natur från reservationsanslag till bestämdt anslag. För den händelse antalet reservofficerare, som genomgå repetitionsöfning, något år skulle öfverstiga 10, synes emellertid erfarenheten med afseende å besparingarna å aflöningsanslaget hafva gifvit vid handen, att någon brist i detta anslag i dess helhet icke kan af sådan anledning befaras. Emellertid lär i den beräkning af anslaget, som plägar inrymmas i statsverkspropositionen, nu ifrågavarande del böra betecknas såsom förslagsvis upptagen. Då anslaget för flottans öfningar är ett reservationsanslag, kommer däremot den del, som dit öfverföres, 5,400 kronor, att bibehålla sin förra natur.

Hvad kustartilleriet beträffar uppfördes vid dess upprättande anslag till 6 reservofficersaspiranter å staten för kustartilleriets personal (se 1901 års statsverksproposition). Med afseende på medel till repetitionsöfningar för reservbefäl, afsedt för tjänstgöring vid kustartilleriet, anfördes i samma pro-

position, att det framdeles skulle blifva nödvändigt äska medel härför, men att några sådana repetitionsöfningar icke skulle ifrågakomma förrän 1908. Något anslag för sådant ändamål har emellertid icke blifvit äskadt, utan har kostnaden för repetitionsöfningar för kustartilleriets reservofficerare bestridts dels af anslaget till repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan, dels af anslaget till kustartilleriets öfningar. För aflöning af reservofficerare, som genomgå repetitionsöfning, bör ett anslag tillkomma under aflöning för kustartilleriets personal.

För 6 månader skulle aflöningsförmånerna för en reservofficer utgöra:	
lön för 6 mån. à kr. 60	kr. 360: —
dagaflöning i 6 mån. à kr. 90	» 540: —
och, för såvidt inkvartering in natura ej kan beredas, inkvarteringsersättning i 6 mån. à kr. 25	» 150: —
	Summa kr. 1,050: —

Med stöd af erfarenheterna såväl från flottans reservofficerare som från antalet af de vid kustartilleriet tjänstgöringsskyldiga reservofficerare, hvilka genomgått repetitionsöfning (i medeltal 4 om året), synes det ej vara erforderligt att beräkna antalet reservofficerare, som genomgå sådan öfning, högre än till 5 om året.

De sakkunnige hemställa alltså,

att för aflöning och beredande af inkvarteringsbidrag till reservunderlöjtnanter, som genomgå repetitionskurs, anslaget till »aflöning för kustartilleriets personal» må ökas med förslagsvis 5,250 kronor.

Sjukvård.

Det nuvarande reservationsanslaget till »sjukvård för marinen» är enligt nu gällande föreskrifter afsedt att bestrida, förutom allmänna sjukvårdskostnader för marinens stampersonal (daglönare däri inbegripna), jämväl kostnaden för aflöning till sjukbetjäning och i vissa fall till extra läkare, underhåll af inventarier och dylikt i sjukhus och sjukrum, anskaffning och underhåll af stationernas och kustartilleriregementenas medicinal- och läkareuppbörder m. m. Kostnaderna för marinen tillhörande värnpliktiges sjukvård skola bestridas af för dessas vapenöfningar m. m. anslagna medel.

Undantag göres, med stöd af nådiga brevet den 22 november 1878, beträffande sjukvårdskostnader under sjöexpeditioner, hvilka kostnader skola bestridas af för expeditionen anvisade medel och sålunda komma att i likhet med öfriga expeditionskostnader drabba antingen anslaget till flottans öfningar eller anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar eller båda-dera enligt därför bestämd fördelning.

Vissa sjukvårdskostnader, exempelvis för medikamenter eller dylikt, som anskaffas för sjukhus och som kommer till användning för såväl stam som värnpliktige, kunna helt naturligt icke med någon fordran på tillförlitlighet fördelas mellan vederbörliga anslag. Som närmare föreskrifter rörande sådan kostnadsfördelning saknas, ha gifvetvis olika förfaringssätt i praktiken kommit till användning. Under det att i en del fall dylika sjukvårdskostnader påförts beväringens anslag endast i den mån sjukvårdsanslaget visat sig otillräckligt, har i andra fall alla för stam och beväring gemensamma sjukvårdskostnader fördelats lika mellan sjukvårdsanslaget och beväringens anslag.

Marinens sjukvårdskostnader äro sålunda i afseende å bokföringen föremål för mycket olika behandling.

Ett dylikt splittrande af likartade kostnader skall gifvetvis bidraga till att försvåra och fördröja räkenskapsarbetet. Kommer så därtill att bestämda gränser mellan det ena eller det andra förfaringssättet äro så godt som omöjliga att uppdraga och föreskrifter för åstadkommande af likformighet ej finnas utfärdade, utan åt vederbörande förvaltande myndigheter är öfverlämnadt att bestämma, hur i hvarje fall bör förfaras, framstår med tydlighet behovet af en förändring i nuvarande förhållanden i afseende på bokföringen af marinens sjukvårdskostnader.

Vid öfvervägande häraf hafva de sakkunnige kommit till den slutsatsen, att samtliga marinens sjukvårdskostnader lämpligen borde utgå af ett och samma anslag.

Med en sådan anordning vunnas betydlig förenkling i afseende å kostnadernas bokförande och någon tvekan skulle ej vidare behöfva uppstå i afseende å valet af det anslag, som kostnaden borde påföras. Härtill komme möjligheten att öfverskåda samtliga sjukvårdskostnader, hvilket synes vara eftersträfvansvärdt.

De sakkunnige vilja således föreslå:

att det nuvarande anslaget till »sjukvård för marinen» ökas med de kostnader, som beräknas belöpa på beväringens sjukvård, samt

att därefter samtliga sjukvårdskostnader för marinen bestridas från detta anslag.

I fråga om sjukvårdskostnader, som bestridas af expeditionsmedlen på grund af återopade nådiga brefvet den 22 november 1878, borde en öfverflyttning af dessa från öfningsanslaget till sjukvårdsanslaget äga rum.

Men då sagda kostnader ej lära vara betydande och ej utan vidlyftig utredning kunna med någon större sannolikhet till siffran angifvas, hafva de sakkunnige ansett sig kunna bortse därifrån.

Vid utredning för bestämmandet af det belopp, som skulle tillföras sjukvårdsanslaget, har det visat sig, att hos de olika myndigheterna skilda grunder varit tillämpade vid beräkandet af beväringens sjukvårdskostnader.

I den beräkning af anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar m. m., som återfinnes i 1908 års statsverksproposition, upptagas kostnaderna, enligt i flottans stab uppgjord beräkning, för extra utgifter, inskrifning och redovisning, inkasernering och sjukvård till 51,800 kronor, hvaraf, enligt från nämnda stab erhållen uppgift, kostnaderna för extra utgifter, inkasernering och sjukvård upptagits med 29,000 kronor.

Enligt hvad från chefen för kustartilleriet inhämtats, upptogs i motsvarande beräkning kostnaderna för kustartilleribeväringens sjukvård till 1 öre per man och tjänstgöringsdag, hvilket för den beräknade beväringstyrkan utgjorde 4,377 kronor 90 öre.

De sjukvårdskostnader, som under år 1909 blifvit afförda å beväringens anslagen, hafva utgjort:

vid Karlskrona station	kr. 2,420: 75	
» Stockholms »	» 1,927: 43	kr. 4,348: 18
» Vaxholms kustartilleriregemente	kr. 1,396: 88	
» Karlskrona »	» 3,960: 52	» 5,357: 40
		<hr/>
	Summa	kr. 9,705: 58

Uppgifterna å de afförda kostnaderna hafva de sakkunnige erhållit beträffande Karlskrona station genom stationsbefälhafvaren därstädes och beträffande de öfriga af här tillgängliga räkenskaper.

Beloppen kunna likväl icke gifva en uppfattning af de verkliga kostnaderna för beväringens sjukvård.

Hvad flottans stationer beträffar ingå exempelvis ej i ofvanstående tablå några kostnader för ifrågavarande ändamål under fartygsexpeditioner.

Öfningskostnadernas fördelning mellan anslagen till flottans öfningar och sjöbeväringens vapenöfningar.

Innan de sakkunnige närmare ingå på det dem lämnade uppdraget att afgifva förslag till ändringar i gällande bestämmelser angående fördelningen af flottans öfningskostnader mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför, hafva de funnit sig böra lämna följande redogörelse för dessa anslag, allt ifrån den tid sjöbeväringen började att vapenöfvas vid flottan.

Före sistnämnda tid bestredos alla kostnader för personalens öfning af **anslaget till flottans öfningar**. Af detta anslag utgingo jämväl intill år 1876 kostnaderna för naturaunderhåll under fartygsexpeditioner, men från nämnda tid öfverflyttades dessa kostnader till anslaget för naturaunderhåll. Hela anslaget till flottans öfningar utgjorde då 550,000 kronor, hvari ingick ett belopp af 150,000 kronor för »sjöexpeditioner till handelskyddande», hvilket belopp före år 1870 varit anvisadt att utgå af Handels- och Sjöfartsfonden.

I proposition till 1883 års riksdag föreslogs, i anslutning till förslag af 1880—82 års sjöförsvarskommitté, anslagets höjning med 120,000 kronor, till 670,000 kronor, hvilket af riksdagen äfven bifölls.

Vid 1896 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t en ökning af anslaget med 155,000 kronor, hvaraf 50,000 kronor afsågos till förlängning af eskaderöfningarna samt 105,000 kronor för utsändande af ytterligare ett fartyg årligen till aflägsnare farvatten. Riksdagen biföll emellertid anslagets höjning med endast 50,000 kronor till 720,000 kronor.

På grund af ökade kostnader, särskildt för ammunition och stenkol, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1899 års riksdag höjning af anslaget med 150,000 kronor till 870,000 kronor.

Riksdagen biföll framställningen under den förutsättning att från detta anslag komme att bestridas ej mindre kostnaderna för det kanonkrut, till hvars ersättande Kungl. Maj:t samtidigt äskat medel, än äfven framdeles de utgifter för dylikt ändamål, som kunde ifrågakomma.

I 1901 års statsverksproposition föreslogs i sammanhang med utsträckt öfningstid för beväringen en höjning i anslaget till flottans öfningar från 870,000 kronor till 1,000,000 kronor, hvarvid är att bemärka att dagaflöningen under sjöexpedition förutsattes icke vidare skola utgå från detta anslag. I fråga härom hänvisades till en beräkning af chefen för flottans stab,

där han utgått från den förutsättning, att den del af kostnaden för stampersonalens sjöaflöning, som motsvarade dagaflöning i land, skulle bestridas från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater och icke, såsom intill dess varit förhållandet, från öfnings- och sjöbeväringens anslagen, hvaremot skillnaden mellan sjöaflöningen och dagaflöningen i land skulle fortfarande utgå från dessa anslag under benämning af sjötillägg. Såsom skäl härtill anförde stabschefen bland annat, att nämnda del af stampersonalens sjöaflöning vore af den natur, att den komme att uppgå till samma belopp oberoende af om personalen vore förlagd ombord eller i land.

Riksdagen biföll förslaget, enär den af riksdagen beslutade nedsättningen i den för flottans värnpliktige föreslagna öfningsstiden icke föranledde någon minskning i anslaget till flottans öfningar.

Kungl. Maj:t föreslog 1902 års riksdag att höja anslaget med 200,000 kronor till 1,200,000, kronor. Till grund för framställningen låg hufvudsakligen den uppgjorda planen för öfningarna för år 1903. I beloppet ingingo 10,000 kronor, hvarmed utgifterna för sjötillägg åt officerare skulle ökas, därest samtidigt framställt förslag om höjning af dagaflöningen åt officerarna vunne bifall.

Riksdagen biföll framställningen.

I statsverkspropositionen till 1908 års riksdag framhölls beträffande ifrågavarande anslag, att det låge i öppen dag, att detta anslag, som hade, bland annat, den ytterst viktiga uppgiften att medgifva tidsenlig utbildning af stampersonalen, icke finge upptagas till lägre belopp än som denna betydande uppgift kräfde. I det vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärens ärenden den 12 januari 1907 fogade sammandrag af de ordinarie anslagsbehofven, som beräknades skulle hafva uppstått under femte hufvudtiteln för år 1908, därest flottans stampersonal uppbringats till sin numerär enligt uppgjord plan, upptogs anslaget till flottans öfningar till ett belopp af 1,800,000 kronor. Detta belopp borde för år 1909 ökas, dels enligt 1900 års plan med 200,000 kronor på grund af beväringens inträdande längre fredstjänstgöring, dels med ett belopp, enligt gjorda beräkningar ej understigande 100,000 kronor, afsedt att möjliggöra ett kraftigare bedrivande af skjutöfningarna med artilleri m. m. Anslaget till flottans öfningar skulle således för år 1909 uppgå till 2,100,000 kronor. Då emellertid en afsevärd brist ännu förefunnes i flottans stampersonal, innan den uppnått den numerär, som den 1908 bort äga, samt denna brist ej kunde beräknas blifva fylld år 1909, ansågs anslaget till flottans öfningar för sistnämnda år böra upptagas till något lägre belopp än 2,100,000 kronor. En på den

verkliga personaltillgången grundad öfningsplan för år 1909 hade utvisat att från det nyssnämnda beloppet borde afräknas 298,222 kronor eller i rundt tal 300,000 kronor. På grund häraf föreslogs att för år 1909 höja reservationsanslaget till flottans öfningar med 600,000 kronor till 1,800,000 kronor.

Riksdagen fann ej anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag utan höjde anslaget till sistnämnda belopp.

Beträffande **anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar samt bekläd-
nad och ersättning därför** torde få erinras följande. Sedan uti 1885 års värnpliktslag blifvit föreskrifvet, att vissa af vid flottan inskrifna värnpliktige skulle fullgöra äfven den stadgade fredstjänstgöringen vid flottan, äskades i 1886 års statsverksproposition anslag för sjöbeväringens vapenöfningar. Det belopp, som då begärdes, 67,000 kronor, var beräknadt för beväringens öfvande i land och afsedt att bestrida kostnaderna för: *naturaunderhåll, sjukvård, uppföring och hemlof, inkasernering, aflöning för beväringen samt dagaflöning till det för dess öfvande afsedda befäl och underbefäl.* För de värnpliktige afsedd beklädnad och sängservis anskaffades medelst ett extra anslag. Med anledning af att riksdagen höjde aflöningen för de värnpliktige till 20 öre om dagen i stället för af Kungl. Maj:t föreslagna 10 öre, bestämdes anslaget till 72,400 kronor.

Redan nästa år fann man emellertid, att den årligen återkommande kostnaden för sjöbeväringens beklädnad borde uppföras å ordinarie stat och i anslaget till beväringens vapenöfningar inbegripas. Då antalet värnpliktige, som inställt sig till tjänstgöring, väsentligen understigit det beräknade, behöfde anslaget ej ökas. Vid 1888 års riksdag förändrades anslagets benämning till den nuvarande, på det att därmed skulle bestämdt angifvas, att detsamma äfven vore afsedt till bestridande af kostnaden för sjöbeväringens beklädnad.

Af statsverkspropositionen till 1892 års riksdag framgår, att den afsedda öfningen i land af flottans beväring aldrig kommit till stånd, hufvudsakligen af det skäl, att riksdagen icke beviljat begärdt anslag till beredande af kasernutrymme för de värnpliktiges inkvartering. I stället hade beväringen öfvats å skolfartyg och hvad Karlskrona beträffar därjämte till en del å Kungsholms fästning. Det hade härvid visat sig att kostnaderna, som beräknats efter kr. 1,34 per man och öfningsdag, ställt sig väsentligen större. I medeltal för åren 1887—1890 hade nämligen kostnaden för man och dag uppgått till kr. 3,83. Som emellertid det antal bevä-

ringsmän, som inställt sig till öfning, fortfarande understigit det beräknade, hade anslaget likväl visat sig tillräckligt för sitt ändamål ända till år 1890, då en öfverbetalning af omkring 15,000 kronor ägt rum.

Såväl på grund häraf som emedan ett större antal värnpliktige skulle från och med år 1893 öfvas för bemanning af sjöbefästningarna, upptogs anslaget för sjöbeväringens vapenöfningar m. m. i den budget, som fastställdes af 1892 års lagtima riksdag, till 100,000 kronor.

På grund af den utsträckning af de värnpliktiges öfningstid, som beslöts vid samma års urtima riksdag, höjdes anslaget först till 214,700 kronor och vid 1893 års riksdag till 256,500 kronor. För beräkningen af denna siffra låg till grund, att all beväring skulle öfvas i land under de första 60 dagarna, hvarefter de, som afsågos för sjötjänst, skulle öfvas ombord under de återstående 30 dagarna. Öfningarna i land skulle äga rum under befäl från armén, då det icke utan men för flottans stamman-skaps öfningar ansågs möjligt att under hela öfningstiden öfva sjöbeväringen ombord å fartyg.

Olägenheterna af en sådan anordning framträdde emellertid omedelbart. Redan uti proposition till 1893 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t på denna grund en sådan förändring i sjömanskårens sammansättning att, med i akttagande af att nämnda kårs egen utbildning ej blefve försummad, det likväl blefve möjligt att utan väsentlig tillökning af flottans befäls- och underbefäls-personal öfva de värnpliktige vid flottan och af dess eget befäl och underbefäl. Den föreslagna förändringen i sjömanskårens organisation innebar en minskning i stammens numerär af 500 man, hvilken minskning ansågs motvägas, bland annat, af den mera fullständiga öfning vid flottan, som i följd af förändringen kunde beredas de värnpliktige.

Detta förslag till förändring i sjömanskårens organisation förkastades visserligen af 1893 års riksdag, men framlades ånyo följande år och blef då af riksdagen antaget.

Redan år 1895 kunde den uti ändringsförslaget beäddade förbättrade utbildningen af beväringen påbörjas, i det att de vid flottan inskrifna värnpliktige äfven erhöllo sin utbildning af flottans befäl och underbefäl och företrädesvis ombord, liksom fallet varit före 1893. Utbildningen var dels förlagd till stridsfartyg dels till logementsfartyg. Den var uppdelad i tvenne perioder af ungefär lika varaktighet. Under den första perioden, hvarunder fartygen voro till det mesta stillaliggande och de värnpliktige meddelades rekrytutbildning, bestreds ej endast kostnaden för det för beväringens öfvande afsedda befäl och underbefäl utan jämväl öfriga expedi-

tionskostnader af anslaget till beväringens vapenöfningar m. m. Under den senare perioden ingingo å stridsfartygen en del stammanskap i stället för värnpliktige och tillämpningsöfningar eller s. k. samöfning af stam och värnpliktige vidtogo. Kostnaden för denna del af utbildningen uppdelades, hvad dessa fartyg beträffade, enligt särskilda af Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar m. m. i förhållande till summan af antalet öfningsdagar för ombord tjänstgörande stammanskap å ena sidan och enahanda summa för de värnpliktige å den andra.

Till följd såväl af det sålunda använda effektivare utbildningssystemet som af att antalet värnpliktige vid flottan år efter år ökades, visade sig anslaget för sjöbeväringens vapenöfningar m. m. icke motsvara den verkliga kostnaden, hvarför Kungl. Maj:t år 1898 föreslog riksdagen att höja nämnda anslag till 450,000 kronor. Enligt riksdagens beslut höjdes emellertid anslaget endast till 350,000 kronor, då riksdagen inhämtat, att en utredning påginge beträffande alla på tillgång och behof af beväring för flottan inverkan förhållanden.

Uti statsverkspropositionen till 1901 års riksdag redogöres för den plan för ordnandet af personalens utbildning och öfningar, som chefen för flottans stab framlagt i afgifvet utlåtande i fråga om utsträckning af beväringens öfningstid under fredstid till 365 dagar. Denna plan utgjorde en utveckling af den för flottans öfningar under de närmast föregående åren följda planen. Enligt densamma skulle flertalet af i tjänstgöring varande beväringmän vara förlagda ombord å fartyg. Utbildningen skulle bibringas dels å särskilda för de värnpliktige rustade pansarbåtar och logementsfartyg dels tillsammans med stammen under till sommaren förlagda eskaderöfningar. Endast de till stationstjänst inskrifna — omkring 150 man — skulle erhålla sin utbildning i land, hvarjämte en del beväringmän sommartiden afsågos att tjänstgöra i land i stället för stammanskap. Den årliga kostnaden för sjöbeväringens vapenöfningar m. m. under den sexåriga öfvergångsperioden, då öfningstiden för de värnpliktige var föreslagen till 197 dagar, beräknades till 820,000 kronor. För år 1902 föreslogs emellertid endast en höjning af 70,000 kronor; nämnda år blefve nämligen ett öfvergångsår från 90 dagars till 197 dagars öfningstid, under hvilket den utsträckta öfningstiden endast skulle komma att tillämpas på mindre kategorier af de värnpliktige. En viktig omläggning af anslag, hvilken äfven i viss mån berör beväringens anslaget, företogs emellertid, såsom ofvan omförmäls, vid 1901 års riksdag, i det att all dagaflöning beräknades utgå från anslaget till

aflöning för flottans kårer och stater; till befäl och underbefäl, som användes för beväringens öfvande, skulle sålunda icke, såsom förut, hela dagaflöningen ombord komma att utgå af beväringens anslaget utan endast den del däraf, som öfversköte beloppet af dagaflöningen i land, det s. k. sjötillägget. Med anledning af att ett särskildt *inskrifnings- och redovisningsväsen* inrättades för en del af flottans värnpliktige komme å andra sidan beväringens anslaget att belastas med kostnaden härför. Båda dessa åtgärder vunno riksdagens gillande, hvaremot någon höjning af anslaget icke ansågs för år 1902 erforderlig.

För år 1903 höjdes däremot nämnda anslag, men i anledning däraf, att den af Kungl. Maj:t till 197 dagar föreslagna öfningstiden inskränktes till 172 dagar, kunde anslaget begränsas till 780,000 kronor, med hvilket belopp detsamma utgick t. o. m. år 1906. Det visade sig emellertid snart, att detta belopp icke motsvarade de verkliga utgifterna, och då 1905 års riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t vid uppgörande af förslag till statsreglering täcktes vidtagna de anslagshöjningar af förslagsanslagen, som vid en undersökning kunde finnas erforderliga för att bereda statsregleringen önskvärd stadga, föreslogs i 1906 års statsverksproposition anslagets höjning till 1,150,000 kronor. Riksdagen bestämde också anslaget till detta belopp.

Då den till 300 dagar utsträckta öfningstiden för de värnpliktige skulle börja tillämpas, måste här ifrågavarande anslag ånyo höjas. Framställning därom gjordes i 1908 års statsverksproposition, hvilken upptog en detaljerad beräkning af anslaget. I denna beräkning förekom följande rubriker: *penningbidrag, portionskostnad, beklädnadskostnad, hämtnings- och hemförskaffningskostnad samt extra utgifter, inskrifning och redovisning, inkasernering och sjukvård* äfvensom *öfningskostnad*. Jämföras dessa rubriker med dem, som funnos i den först framlagda beräkningen (1886) eller som på särskild framställning sedermera tillkommit, återfinnas alla, fastän i vissa fall under förändrad benämning, med undantag af dagaflöning till det för beväringens öfvande afsedda befäl och underbefäl. I dess ställe har tillkommit öfningskostnad, hvarjämte i rubriken inskrifning och redovisning, inkasernering och sjukvård inrymmts extra utgifter. Anslaget i sin helhet begärdes höjdt till 1,850,000 kronor. Mot den framlagda beräkningen hade riksdagen ingen annan erinran att göra än att penningbidraget i visst fall borde utgå med förhöjdt belopp; anslaget bestämdes på den grund till 1,857,500 kronor.

Fördelningen af öfningskostnaderna mellan de ofvannämnda båda an-

slagen sker numera efter de grunder, som blifvit af Kungl. Maj:t fastställda uti nådiga brevet den 14 augusti 1903 med däruti den 4 december 1908 gjord ändring.

De kostnader, som därvid förekomma, hänföras till endera af följande kategorier:

- 1:o ut- och afrustningskostnader;
- 2:o öfriga expeditjonskostnader; samt
- 3:o kostnader för öfningar i land.

Öfningsexpeditioner kunna vara afsedda: *antingen* uteslutande för öfning af stammen, *eller* uteslutande för öfning af beväringen, *eller* för samtidig öfning af stam och beväring.

Kostnaderna för expedition med fartyg, som uteslutande användes till beväringsofningar, bestridas af anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar.

För expedition med fartyg, som icke är afsedt för beväringens öfvande, bestridas kostnaderna af anslaget till flottans öfningar. Därest det inträffar, att beväringmän blifva kommenderade att fylla brist i besättningslistan för sådant fartyg, skola visserligen icke alla kostnader för dessa beväringmän bestridas från anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar, men kostnaderna för deras aflöning, beklädnad och underhåll likväl påföras beväringens anslaget.

Är fartygets expedition afsedd för samöfning af stam och beväring fördelas kostnaderna mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar. Till grund för fördelningen lägges förhållandet mellan å ena sidan summan af de tal, som utgöra antalet öfningsdagar för hvarje man af stammanskapet, och å andra sidan enahanda summa beträffande beväringen. Vid uträkningen af antalet öfningsdagar för stammanskapet skola till detta icke hänföras underofficerskorpraler eller till tjänstgöring i stället för sådana beordradt stammanskap. Vidare är att iakttaga, att de dagar, som före beväringens embarkering användas för fartygets utrustning eller klargöring, äfvensom de dagar, som efter beväringens debarkering användas för fartygets afrustning eller ekonomiska arbeten, icke skola räknas som öfningsdagar.

Då stammanskap och beväringmän varit kommenderade att såsom elever genomgå kurs vid för stam och beväring gemensamt eller för hvarje kategori särskildt anordnade skolor eller kurser å samma flotta, eskader, afdelning eller enkelt fartyg, som icke samtidigt användes för öfning af annat slag än skola eller kurs, så skall hela kostnaden för flottans, eskaderns, afdelningens eller fartygets expedition fördelas mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar efter förhållandet

mellan å ena sidan summan af de tal, som utgöra antalet öfningsdagar för hvarje elev af stammen och reserven, och å andra sidan enahanda summa beträffande elever af beväringen, därvid såsom öfningsdagar icke räknas vare sig de dagar, som före öfningarnas början användas till fartygs och materiels utrustning och klargöring eller de dagar, som efter öfningarnas avslutande användas för afrustning eller ekonomiska arbeten.

I fråga om fördelning af kostnaderna för expedition med till samtidig öfning af stam och beväring användt fartyg är vidare stadadt följande.

Om å fartyg, som användes för beväringsofningar, tillika är förlagd skola eller del af skola för viss personal af stammen eller reserven, skola expeditionskostnaderna för fartyget fördelas mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar efter förhållandet mellan å ena sidan summan af de tal, som utgöra antalet öfningsdagar för hvarje elev af stammen och reserven, och å andra sidan summan af de tal, som utgöra antalet öfningsdagar för hvarje man af beväringen. De dagar, som före beväringens embarkering användas för fartygets utrustning eller klargöring äfvensom de dagar, som efter beväringens debarkering användas för fartygets afrustning eller ekonomiska arbeten, skola icke heller i detta fall räknas såsom öfningsdagar.

Om under expedition, afsedd för öfning af beväring, samtidigt öfvas visst stammanskap, utan att samöfning af båda manskapsslagen äger rum, fördelas expeditionskostnaderna mellan ifrågavarande båda anslag efter förhållandet mellan å ena sidan summan af de tal, som utgöra antalet öfningsdagar för hvarje man af stammanskapet, och å andra sidan enahanda summa beträffande beväringen, dock att vid uträkningen af antalet öfningsdagar för stammanskapet till detta skall hänföras allenast förenämnda samtidigt med beväringen utan samöfning öfvade stammanskap.

Då kadetter från sjökrigsskolan eller reservofficersaspiranter varit embarkerade å fartyg, som samtidigt användts för öfning af beväringmän, skola kadetterna eller reservofficersaspiranterna vid kostnadernas fördelning räknas lika med stammanskap (gemenskap).

Användes fartyg under samma expedition dels för samöfning af stam och beväring dels för öfning af endera eller för beväringsofning med sådan samtidig öfning af stammanskap, som nyss omförmäldes, skall den del af expeditionen, hvarunder fartyget användes för hvartdera ändamålet, i allt som angår hushållning och redovisning anses såsom en expedition för sig, och skola ut- och afrustningskostnaderna fördelas mellan de särskilda delarna af expeditionen efter förhållandet mellan det antal dagar, hvardera

expeditionen omfattat, räknadt från och med den dag, spisningen ombord började till och med den dag densamma upphörde.

Kostnader för staber och öfriga gemensamma utgifter, som under sådana öfningar uppkomma, fördelas mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar efter förhållandet mellan å ena sidan summan af de tal, som utgöra det enligt ofvan angifna grunder beräknade antalet öfningsdagar för hvarje man af stammanskapet å de fartyg, som lyda under staben i fråga, och å andra sidan enahanda summa beträffande beväringen.

Följande kostnader bestridas af för ändamålet anvisade anslag och utgöra icke föremål för den fördelning, hvarom nu är sagdt:

a) dagaflöning enligt stat för personal af flottans stam och reserv, hvilken utgår från anslaget till »aflöning för flottans kårer och stater» utom hvad beträffar reservofficerare, som genomgå repetitionskurs, i hvilket fall dagaflöningen hittills utgått från anslaget till »repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan», men enligt de sakkunniges här ofvan framställda förslag jämväl afses att utgå från aflöningsanslaget;

b) sjötillägg och dietpenningar för reservofficerare, som genomgå repetitionskurs; dessa utgifter hafva hittills bestridts från reservationsanslaget till »repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan», hvilket anslag emellertid, enligt de sakkunniges ofvan framställda förslag, i denna del skulle komma att sammanföras med öfningsanslaget;

c) aflöning, diet- och mässpenningar samt ersättning för bespisning af och resor för kustartilleriets personal; kostnaderna härför bestridas från kustartilleriets resp. anslag;

d) penningbidrag till beväringen; dessa bestridas af anslaget till »sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför»;

e) naturaunderhåll, för hvilket kostnaderna bestridas: stammens naturaunderhåll från anslaget till »naturaunderhåll åt personal vid flottan» och beväringens naturaunderhåll från anslaget till »sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför»; de olägenheter, som äro förenade med ett särskiljande af kostnaderna för naturaunderhållet vid flottan på två särskilda anslag, hafva de sakkunnige här ofvan särskildt framhållit och därför föreslagit ett gemensamt förslagsanslag för naturaunderhållet åt såväl stam som beväring;

f) beklädnad; kostnaderna härför bestridas antingen af anslaget till »beklädnad åt sjömans -och skeppsgossekårerna» eller af anslaget till »sjöbeväringens vapenöfningar m. m.», beroende på till hvilken kategori af manskap

beklädnaden utlämnas; i vissa särskilda fall ersättes dock utlämnad beklädnad från de gemensamma expeditionskostnaderna och varder kostnaden föremål för fördelning mellan anslagen enligt ofvan angifna grunder.

Slutligen är det föreskrifvet, att kostnaderna för öfningarna i land skola fördelas enligt samma grunder, som ofvan äro angifna för fördelning af kostnaderna för öfningar å fartyg.

I det nådiga brefvet finnas vissa bestämmelser gifna för att underlätta tillämpningen.

Fartygsintendent eller redogörare å fartyg, där beväringmännen under expeditionen varit kommenderade, skall sålunda vid redogörelsen foga afskrift af de order, hvarpå expeditionen grundar sig, samt i mönsterrullan före afmönstringen anteckna:

a) *dels* till hvilket eller till hvilka af de öfningsändamål, som här ofvan omförmäls, fartyget under expeditionen varit användt, därvid jämväl enligt de föreskrifna fördelningsgrunderna angifves dagen för öfningarnas början och dagen för öfningarnas slut, med iakttagande af att, därest fartyget under särskilda delar af expeditionen användts för särskilda ändamål, tiden för öfningarnas början och slut angifves för hvarje särskild del af expeditionen;

b) *dels*, då under expedition, afsedd för öfning af beväring, samtidigt öfvats visst stammanskap utan att samöfning af båda manskapsslagen ägt rum, hvilket stammanskap, som varit därtill kommenderadt;

c) *dels ock*, då skola eller kurs varit anordnad, hvilka af stam, reserv eller beväring, som varit såsom elever till skolan eller kursen kommenderade.

De nu omförmälda anteckningarna i mönsterrullan skola före afmönstringen af fartygschefen genom hans underskrift bestyrkas. Det åligger vid afmönstringen mönstringsförrättaren att tillse, att berörda anteckningar blifvit vederbörligen införda och bestyrkta.

Samtliga dessa anteckningar äro för räkenskapskontoret erforderliga i och för fartygslikvidens uppgörande och de mångskiftande kostnadernas fördelning på de särskilda anslagstitlarna.

Det är uppenbart, att så mångskiftande och ofta svårtydda bestämmelser skola i tillämpningen medföra icke blott betydande arbete och be-

svär utan också andra olägenheter, i främsta rummet räkenskapsarbetets fördröjande samt osäkerhet i tillämpningen.

Redan år 1905 framhöll chefen för flottans stab uti underdånig skrivelse den 16 december, att fördelningen vållade ett ansenligt arbete, hvars nytta för staten icke syntes honom afsevärd, samt att uppgörandet af hvarje särskildt års öfningsplan skulle betydligt främjas genom förenklade bestämmelser i berörda hänseende.

I anledning häraf anbefalldes marinförvaltningen att inkomma med underdånigt utlåtande. I ärendet hördes därefter stationsbefälhafvarna, hvilka öfverlämnade såsom egna de af räkenskapskontoren afgifna yttranden och förslag i ämnet.

Marinförvaltningen anförde i underdånigt utlåtande den 7 november 1908, att ehuru det hvarken af stabschefen eller stationsmyndigheterna blifvit tydligt ådagalagdt, i hvilka hänseenden ändring af nu enligt nådiga brefvet den 14 augusti 1903 gällande bestämmelser i förevarande ämne vore nödvändig, syntes dock hinder icke böra möta för meddelande åt marinförvaltningen och chefen för marinstaben af sådant uppdrag, som den senare ifrågasatt, hvadan marinförvaltningen, då en undersökning af den väckta frågan i hvarje fall torde kunna blifva till nytta, i underdånighet tillstyrkte bifall till den af chefen för marinstaben gjorda hemställan.

Genom nådig resolution den 4 december 1908 uppdrog därefter Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen och chefen för marinstaben att gemensamt inkomma med förslag till sådana ändringar i gällande bestämmelser angående fördelningen af flottans öfningskostnader mellan anslagen till flottans öfningar och till sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför, som kunde vara önskvärda i syfte att åstadkomma förenkling af räkenskapsarbetet vid flottans stationer.

Då därefter, enligt hvad här ofvan är erinradt, frågan om förändring af marinens hela räkenskapsväsende under förra hälften af innevarande år blef aktuell, hade marinförvaltningen och chefen för marinstaben ännu icke afgifvit det sålunda anbefallda förslaget. Och med hänsyn till fördelningsfrågans nära samband med frågan om förenkling af marinens redovisningsväsende ansågs det lämpligt, att samma sakkunnige, som tillsattes att utreda och afgifva förslag i den senare frågan, också finge sig anförtrodd den förra. Genom nådiga brefvet den 4 juli 1910 har därför Kungl. Maj:t återkallat det åt marinförvaltningen och chefen för marinstaben den 4 december 1908 lämnade uppdrag att afgifva förslag till ändrade bestämmelser i fråga om fördelningen af kostnaderna för flottans öfningar.

De sakkunnige anse det icke kunna bestridas, att en förenkling i ifrågakomna bestämmelser är af behovet påkallad, då de äro ägnade att i hög grad försena bokföringsarbetet vid stationerna.

Men äfven om dessa bestämmelser, efter en väsentlig ökning af personalen å räkenskapskontoren, skulle kunna för framtiden praktiseras, skulle de i hvarje fall lägga hinder i vägen för en sådan anordning af räkenskapsväsendet, som öfverensstämmer med de direktiv, hvilka ligga till grund för arbetet inom den kommitté, som har sig anförtrodt inrättandet af en central kassabokföring i statskontoret, och till hvilka det åligger de sakkunnige att vid uppgörande af sitt förslag till förenkling af redovisningsväsendet vid marinen taga hänsyn.

Dessa direktiv innefatta nämligen, såsom redan anförts, inrättandet af månatliga afslutningar och en fördelning per månad af inkomst- och utgiftsposterna på riksstatens särskilda inkomstitlar och utgiftsanslag; en fördelning, som emellertid, hvad beträffar fartygsräkenskaperna, icke är möjligt att utföra med bibehållande af de nuvarande invecklade bestämmelserna, hvilka äro olika för de olika slag af expeditioner, hvartill ett fartyg kan vara användt, och förty, utan hänsyn till månadssluten, kräfva efter hvarje särskild expeditions slut fullständiga afslutningar af icke blott kassaredogörelsen utan också redogörelserna för proviant, utredning och beklädnad.

Alldeles oafsedt alltså, att de gällande bestämmelserna, i och för sig och oberoende af en systemförändring för marinens räkenskapsväsende i dess helhet, äro i behof af revision, så påkallas deras upphäfvande af det förändrade redovisningssystem, som, grundadt på månatliga primärredovisningar och inkomst- och utgiftsbeloppens bokföring direkt på riksstatstitlar, blifvit de sakkunnige anförtrodt att anpassa på marinen.

Vid undersökning därefter af de olika förslag, som tid efter annan blifvit framställda i syfte att ernå en enklare fördelning mellan anslagen, hafva de sakkunnige tagit under särskild ompröfning följande tvenne.

Det ena, afgifvet af kamreraren vid Stockholms station den 2 februari 1906, innebar, att flottans samtliga öfningskostnader skulle under räkenskapsåret bokföras till ersättning af öfningsanslaget samt därefter vid hvarje års slut till vissa bestämda procent debiteras anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar. Till grund för bestämmandet af ett lämpligt procenttal borde läggas beräkningar, grundade på den erfarenhet, som dåmera vunnits, efter en mer än tioårig tillämpning af dittills gällande föreskrifter. Närmare förklaradt innebar detta förslag, att fördelningen af öfningskostnaderna

mellan öfningsanslaget och sjöbevaringsanslaget skulle ske vid hvarje års slut efter det sålunda på förhand bestämda procenttalet.

Under förutsättning att det hittills gällande räkenskapssystemet skulle vara orubbadt och att man alltså afstode från krafvet att månad efter månad följa belastningen å riksstatsanslagen, skulle utan tvifvel en afsevärd för-
enkling vinnas genom detta förslag.

Genomförandet af ett sådant förslag är emellertid icke förenligt med månatliga afslutningar af räkenskaperna, och den snabba kännedom om de särskilda anlagens ställning, som är ett af den här ifrågavarande räkenskapsreformens hufvudsyften, skulle därigenom icke vinnas.

Äfven om förslaget modifierades därefter, att den procentuella uppdelningen ägde rum månadsvis, skulle detsamma dock ej vara att förorda, enär, om uppdelningen gjordes i marinförvaltningen, densamma ej kunde verkställas förr än månaden efter den, då utgifterna ägt rum, hvadan man vid sammanfattningen af samtliga månadsredovisningar likväl komme att sakna den öfverblick öfver den verkliga anslagsställningen, som man funnit ej blott önskvärd utan fastmer af behovet påkallad.

En möjlighet för förslagets genomförande vore visserligen att verkställa den procentuella uppdelningen redan i resp. lokalförvaltningars, däri inbegripna fartygens, redogörelser. Då detta särskildt hvad fartygen beträffar skulle medföra ökad arbete vid räkenskapsföringen, och dessutom uppkommande af felaktigheter kunde befaras, då fördelningen skulle utföras på så många och skilda håll, finna de sakkunnige sig emellertid ej heller kunna biträda förslaget i denna form.

Ett annat, med detta i viss mån besläktadt förslag har framställts af de sakkunnige, som den 5 oktober 1908 afgåfvo betänkande och förslag till organisation af flottans sjömanskår under förutsättning af en öfnings-
tid af 2 år för å sjömanshus inskrifna värnpliktige.

Dessa sakkunnige syftade till enkla och till sina konsekvenser ur kostnadssynpunkt i förväg fullt bestämbara grunder och ansågo det blifva nödvändigt att såsom grund för fördelningen välja icke antalet öfningsdagar för stammanskap och för värnpliktige, hvilket på grund af besättningslistornas tänjbarhet icke kunde i förväg uträknas, i det att 2 och 3 klass sjömän kunde vara stam *eller* värnpliktige, utan efter expeditionens ändamål och besättningens beräknade *ungefärliga* sammansättning i förväg bestämda faktorer, olika för olika slag af expeditioner.

Nedanstående tabell utvisar de sålunda föreslagna faktorerna.

E x p e d i t i o n e r m. m.	Faktor, hvarmed expeditionskostnaden skall multipliceras för erhållande af den summa, som bör påföras anslaget till	
	flottans öfningar	sjöbeväringens vapenöfningar m. m.
Långresa (vinterexpedition till aflägsnare farvatten)	1	—
Fartyg för rekrytskola	$\frac{1}{12}$	$\frac{11}{12}$
» » värnpliktigas skjut- och signalskola	—	1
» » stammens » »	1	—
» » torpedskola	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$
» » undervattensbåtöfning	1	—
» » minöfning	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{3}$
» » sjökrigsskolans öfning	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
» » skeppsgossarnas »	1	—
» » tillämpningsöfning (flotta, eskader, afdelning, flottilj o. d.), beredskap eller öfrigt ej ofvan angifvet ändamål	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{3}$
Kustsignalväsendet	1	—
Skolor i land	1	—
Allmänna utgifter	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$

Förslaget innebär äfven att ofvanstående fördelning jämväl skulle tillämpas beträffande kostnader för staber m. m.

Faktorerna skulle dock ej kunna vara användbara under alla omständigheter, utan fall kunde inträffa, då en annan fördelningsgrund samtidigt måste anlitas. Af en vid förslaget fogad anmärkning framgår nämligen, att därest stammanskap genomginge kurs vid skjutskola å för värnpliktige afsedt skjutskolefartyg kostnaden för hans skjutning skulle påföras anslaget till flottans öfningar, och om liknande fall inträffade med värnpliktig i afseende å skjutskola för stammanskap, skulle kostnaden påföras anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar m. m.

I tillämpningen skulle detta förslag sålunda fortfarande nödvändiggöra olika beräkningsgrunder för öfningskostnadernas fördelning, visserligen af enklare beskaffenhet än de förut tillämpade, men dock icke ägnade att fullt undanröja dessas olägenheter.

Nödvändigheten att avsluta ett fartygs redogörelser för hvarje särskild expedition komme nämligen att efter detta förslag fortfarande kvarstå, ett förhållande som, enligt hvad redan är omförmäldt, utesluter möjligheten af dess användning i det räkenskapssystem, efter hvilket de sakkunnige gå att föreslå ordnandet af marinens redovisningsväsende.

De sakkunnige hafva därför ansett sig böra taga under öfvervägande, huruvida icke nu ifrågavarande kostnader för öfning af flottans personal, vare sig de afsåge stam eller beväring, kunde slutgiltigt afföras från ett och samma riksstatsanslag.

Därest ett sammanförande af expeditionskostnaderna på ett sådant sätt kunde genomföras, skulle detta i ett slag undanröja alla de svårigheter, som det nu föreskrifna sättet för fördelning af kostnaderna mellan de båda anslagen medför för redovisningen; och ur principiell och statistisk synpunkt synes i detta fall i själfva verket lika liten anledning föreligga till ett särskiljande som, enligt hvad ofvan är omförmäldt, förefinnes i fråga om naturaunderhåll vid flottan.

Kostnaderna uppkomma i båda fallen gemensamt och hufvudintresset ur ren förvaltningssynpunkt koncentreras utan tvifvel på hvad hela kostnaden kommer att uppgå till. Ett särskiljande blir allt svårare att uppehålla och erbjuder allt mindre intresse i mån som beväringensinstitutionen vinner i utveckling på stammens bekostnad.

Mot ett sammanförande af alla öfningskostnader till utgående från ett och samma riksstatsanslag möta emellertid vissa svårigheter.

Kostnaderna för stammens öfningar bestridas nämligen hittills från ett *reservationsanslag*, under det att kostnaderna för beväringens öfningar skola utgå från ett därför afsedt *förslagsanslag*. Skulle ett sammanförande af öfningskostnaderna komma till stånd, kan gifvetvis ej denna dubbla anslagsnatur uppehållas, utan det nya gemensamma anslaget måste antingen blifva ett reservationsanslag eller ett förslagsanslag. Ehuru skäl kunde anföras för lämpligheten af att ett öfningsanslag för flottan hade naturen af förslagsanslag, särskildt med hänsyn till de växlande kolprisen och andra omständigheter, lärer en sådan anordning likväl näppeligen kunna af de sakkunnige ifrågasättas, i all synnerhet som densamma nödvändiggjorde bestämmandet af öfningarnas omfattning i samband med anslagets uppförande på riksstaten och sålunda skulle medföra konsekvenser, på hvilka de sakkunnige icke ansett sig böra ingå.

De sakkunnige hafva därför utgått ifrån, att, om en sammanslagning

skall genomföras, måste det nya gemensamma anslaget undfå karaktären af reservationsanslag.

De olägenheter, som här af uppstå och som, innan en sammanslagning kan ifrågasättas, måste öfvervinnas, äro följande.

Den väsentliga anledningen därtill att beväringens öfningsanslag erhållit naturen af förslagsanslag har utan tvifvel varit den, att man icke kan på förhand beräkna, huru stor kontingent af värnpliktige hvarje år verkligen kommer att inrycka till öfning. Af de värnpliktige, som inskrifvas vid flottan, är nämligen den största delen — de till allmän tjänst inskrifna — ej till numerären på förhand bestämd, utan inskrifvas härtill alla sjömän, som uppfylla vissa villkor. Vidare beror antalet af dem som inställa sig ej blott af växlingarna i årsklassernas storlek utan äfven af konjunkturerna på fraktmarknaden och däraf beroende efterfrågan på sjöfolk. Det antal till allmän tjänst inskrifna värnpliktige, som inställt sig till tjänstgöring under de särskilda åren efter det 1901 års värnpliktslag började tillämpas, har varit följande:

år 1903	1,163
» 1904	1,107
» 1905	1,257
» 1906	1,483
» 1907	1,450
» 1908	1,150
» 1909	1,300 ¹
» 1910	1,415 ¹

Det höga antalet för 1906 och 1907 och den därpå följande betydande minskningen för år 1908 har förvisso sin grund i den osäkerhet med afseende på värnpliktsförhållandena, som rådde vid öfvergången från 172 till 300 dagars öfningstid.

Emellertid är det ej endast det växlande antalet värnpliktige, som medför svårigheter vid ett beräkande på förhand af kostnaden för beväringens öfningar under ett visst år. Äfven de växlande prisen på viktiga konsumtionsartiklar bidra härtill. Därest under året dessa pris komme att stiga afsevärdt öfver de normala, skulle det medföra antingen ett öfverskridande af anslaget eller ock måste öfningarna till sjöss inskränkas.

¹ Af de för år 1909 angifna började 1,150 tjänstgöra den 20 nov. 1908 och de för 1910 angifna hafva börjat tjänstgöra samma dag 1909.

Denna sist omnämnda olägenhet vidlåder emellertid också det nuvarande anslaget till öfning af stammen och torde vissa år hafva varit en bidragande anledning till de öfverbetalningar å detta anslag, som förekommit. Men då öfverbetalningar ägt rum har man kunnat tillgripa inskränkningar i öfningarna under följande år. Detta har visserligen medfört olägenheter, men har dock varit genomförbart. Stammens jämna utbildning har därigenom tillbakasatts, men detta har dock under ett följande år kunnat i någon mån utjämnas. Hvad beväringen beträffar skulle däremot en inskränkning i öfningarna under ett år verka fullkomligt förryckande, i det att denna erhåller större delen af sin utbildning under ett enda kalenderår. Den årsklass, som komme att fullgöra sin fredsöfning under ett sådant besparingsår, skulle ernå en så bristfällig utbildning att dess värde vid mobilisering vore allt för ringa. Under ett besparingsår finnes dessutom möjlighet att i stor utsträckning förlägga öfningarna af stammen i land, hvilket däremot icke kan ske i afseende å beväringen, enär därtill saknas erforderligt kasernutrymme.

Härtill kommer att f. n. ingen tillräckligt säker grund finnes för beräkning af det belopp, hvarmed det nuvarande reservationsanslaget till flottans öfningar borde ökas, om från detsamma jämväl skulle bestridas öfningskostnaderna för beväringen. Vunnen erfarenhet från föregående år kan nämligen ej läggas till grund, då öfningskostnaderna, äfven per öfningsdag räknadt, ställa sig ej oväsentligt olika efter öfningstidens utsträckning till 300 dagar. En af de sakkunnige företagen utredning har gifvit vid handen att öfningskostnaderna per man och öfningsdag under perioden 1906—1908 utgjorde i medeltal kr. 1: 96, under det att samma kostnad för året 1909 — det första, hvarunder den utsträckta värnplikten fullständigt trädde i kraft — utgjorde kr. 2: 13.

Med hänsyn till de stora fördelar, som i räkenskapshänseende stå att vinna, skulle de sakkunnige likväl icke tveka att föreslå en minskning af beväringensanslaget med det belopp, som i den år 1908 gjorda beräkningen af detta anslags storlek upptagits såsom öfningskostnad, samtidigt med en ökning af anslaget till flottans öfningar med ett belopp, som utgjorde produkten af antalet beräknade öfningsdagar för beväringen och kostnaden per öfningsdag, om blott till grund för den senare kunde läggas en från åtminstone treårig erfarenhet grundad siffra.

För att kunna möta de ökade kostnader, som en oväntad stegring i antalet beväringmän komme att medföra, skulle bredvid det gemensamma reservationsanslaget till flottans öfningar å riksstaten uppföras ett förslags-

anslag, från hvilket marinförvaltningen, därest det visade sig att beväring-
antalet under året blefve större än vid reservationsanslagets bestämmande
beräknats, skulle äga att bereda öfningsanslaget godtgörelse för hvarje öf-
verskjutande beväring och öfningsdag med det belopp, som lagts till grund
för bestämmandet af kostnaden för hvarje beväringmans öfningsdag.

Häri genom skulle vinnas, att de totala kostnaderna för flottans öfnin-
gar skulle komma att framträda direkt på det härför bestämda anslaget,
utan att dock någon fara för anslaget belastning till följd af en oförut-
sedd ökning af antalet beväringmän skulle uppkomma. Och då denna
öfverbetalning alltjämt kunde väntas blifva af ringa omfattning, skulle vid
hvarje månadsafslutning räkenskaperna gifva en i möjligaste mån riktig
bild af hushållningen med anslaget.

Då emellertid tillräcklig erfarenhet saknas för en dylik omläggning
af här ifrågakarande anslag, anse sig de sakkunnige i stället böra fram-
ställa följande förslag i fråga om fördelning af kostnaderna för stammens
och beväringens öfningar mellan de båda nu befintliga anslagen.

Detta förslag ansluter sig i det närmaste till det nyss framställda och
går därpå ut, att alla kostnader för öfningarna af flottans personal —
såväl stam som beväring — skulle i primärräkenskaperna, ombord och i
land, afföras å reservationsanslaget till flottans öfningar. De underordnade
förvaltningarna, stationerna och fartygen, skulle icke för det ändamålet
äga tillgång till något annat anslag än detta.

Men marinförvaltningen skulle äga att för hvarje månad från ansla-
get till sjöbeväringens vapenöfningar ersätta anslaget till flottans öfningar
de kostnader, som beväringen under månaden åsamkat sistnämnda anslag.
Kostnadsbeloppet för beväringman och öfningsdag skulle, efter utredning
af marinförvaltningen, bestämmas af Kungl. Maj:t. Antalet beväring, för
hvilket ersättning till anslaget för flottans öfningar utginge, skulle vara
det verkliga antalet, som under månaden öfvats.

För detta ändamål borde flottans stationer i god tid före månadens
utgång meddela marinförvaltningen uppgift å beväringens öfningsdagar
under samma månad.

Fördelarne med detta sista förslag vore, att de nuvarande anslagen
icke behöfde underkastas någon förändring i afseende å sin natur, och
att likväl i de slutliga månadsrapporterna från marinförvaltningen kunde
komma till synes, i hvad mån de olika anslagen belastats. I de från
stationerna inkommande, på fartygens och stationernas egna räkenskaps-
rapporter grundade sammandragen, blefve visserligen samtliga utgifter för

flottans öfningar — såväl stam som beväring — upptagna såsom utgift för månaden å reservationsanslaget, men i den sammanställning af såväl sina egna som de underlydande myndigheternas månadsräkenskaper, som det, enligt detta system, skulle åligga marinförvaltningen att för hvarje månad upprätta, komme reservationsanslaget att i form af omföring från förslagsanslaget hafva fått sig ersatt det belopp, som för samma månad vore af marinförvaltningen i dess månadsräkenskap affördt å förslagsanslaget såsom månadens kostnad för beväringens vapenöfningar. Och den verkliga ställningen å båda anslagen blefve sålunda för en hvar utan svårighet uppenbar.

Några betänkligheter synas icke böra möta mot förslaget att Kungl. Maj:t skulle på grund af förebragt utredning af vederbörande myndighet om kostnaden för beväringensman och öfningsdag bestämman hvilket belopp, som per öfningsdag skall öfverföras från beväringensanslaget till öfningsanslaget, då detta bestämmande ju kan ske på fullt objektiva grunder och med tillgång till allt erforderligt material. Och detta synes de sakkunnige kunna ske för år 1912 och de närmast följande åren så snart 1910 års räkenskaper hunnit inkomma och detta års erfarenhet jämte det föregående årets alltså kan för berörda utredning tillgodogöras.

Sedermera skulle Kungl. Maj:t kunna tid efter annan, exempelvis hvart femte år, anbefalla en utredning, på grundvalen af bestämmelserna i nådiga brefvet den 14 Augusti 1903, till utrönande af huruvida någon ändring i fråga om kostnadsbeloppet per man och öfningsdag borde vidtagas för öfverförandet mellan anslagen.

Hvad kustartilleriet beträffar hafva de sakkunnige ännu icke varit i tillfälle bedöma, huruvida någon åtgärd i samma riktning som den ofvan föreslagna kan vara erforderlig i fråga om öfningskostnadernas fördelning på resp. anslag, men skola de sakkunnige återkomma till denna fråga i sammanhang med behandlingen af kustartilleriets redovisnings- och räkenskapsväsende i öfrigt.

Tablå utvisande de af de sakkunnige föreslagna

R i k s s t a t s a n s l a g	Belopp enligt 1911 års riksstat	
Flottan.		
Aflöning för flottans kårer och stater.....	5,725,947	—
<i>Från</i> »Repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan».....		
<i>Höjning</i>		
Naturaunderhåll åt personal vid flottan	1,191,460	—
<i>Från</i> »Sjöbeväringens vapenöfningar m. m.»		
Flottans öfningar	1,800,000	—
<i>Från</i> »Repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan».....		
Repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan	14,900	—
<i>Till</i> »Aflöning för flottans kårer och stater».....		
» »Flottans öfningar»		
Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför ..	1,857,500	—
<i>Till</i> »Naturaunderhåll åt personal vid flottan»		
» »Sjukvård för marinen»		
Kustartilleriet.		
Aflöning för kustartilleriets personal	1,378,944	—
<i>Höjning</i>		
Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap	258,318	—
<i>Från</i> »Kustartilleribeväringens vapenöfningar m. m.».....		
Kustartilleribeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför ..	690,000	—
<i>Till</i> »Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap».....		
» »Sjukvård för marinen»		
Diverse anslag.		
Sjukvård för marinen.....	91,700	—
<i>Från</i> »Sjöbeväringens vapenöfningar m. m.».....		
» »Kustartilleribeväringens vapenöfningar m. m.»		
<i>Höjning</i>		
Summa	13,008,769	—

omflyttningarna m. m. inom vissa riksstatsanslag.

Föreslagen ökning				Summa ökning		Föreslagen minskning genom omflyttning		Summa minskning		Föreslaget belopp för år 1912	
genom omflyttning		genom höjning									
9,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1,000	—	10,500	—	—	—	—	—	5,736,447	—
386,750	—	—	—	386,750	—	—	—	—	—	1,578,210	—
5,400	—	—	—	5,400	—	—	—	—	—	1,805,400	—
—	—	—	—	—	—	9,500	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	5,400	—	14,900	—	—	—
—	—	—	—	—	—	386,750	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	10,050	—	396,800	—	1,460,700	—
—	—	5,250	—	5,250	—	—	—	—	—	1,384,194	—
227,650	—	—	—	227,650	—	—	—	—	—	485,968	—
—	—	—	—	—	—	227,650	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	4,377	90	232,027	90	457,972	10
10,050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4,377	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4,377	90	18,805	80	—	—	—	—	110,505	80
643,727	90	10,627	90	654,355	80	643,727	90	643,727	90	13,019,396	90